

کرامت نفس از دید اسلام / اگر نیازی دارید با عزت نفس بخواهید

اسلام بر مناعت طبع و کرامت نفس در زندگی تاکید زیادی دارد ...

اسلام بر مناعت طبع و کرامت نفس در زندگی تاکید زیادی دارد و از مسلمانان خواسته در هر سطحی عزت نفس خویش را حفظ کنند و برای رفع نیازهای خود و در نزد دیگران خویش را ذلیل نسازند. به گزارش خبرگزاری مهر، یکی از موضوعاتی که در زندگی خیلی از آن سخن به می آید، اما اختلاف درباره آن هم زیاد است بحث "عزت و کرامت نفس" است. بد نیست نگاهی به این موضوع در آموزه های اسلامی بیندازیم.

قرآن کریم به عنوان مبنای اصلی تفکر اسلامی در این زمینه بیانی دو گانه دارد: در بخشی از آیات قرآن از کرامت و ارجمندی انسان و برتری او بر دیگر موجودات سخن به میان آمده است و در برخی آیات، انسان مورد نکوهش قرار گرفته و حتی فروتر از حیوانات معرفی شده است. به عنوان مثال خداوند در آیه 70 سوره اسراء می فرماید: فرزندان آدم را حقیقتاً گرامی داشتیم و آنان را در خشکی و دریا برنشانیدیم و از چیزهای پاک به ایشان روزی دادیم و بر بسیاری از آفریده های خود آنان را به گونه ای برجسته برتری دادیم. همچنین در جایی دیگر می فرماید حقیقتاً ما انسان را در بهترین بنیان آفریدیم، آنگاه در آیه بعد می فرماید پس او را به پایین ترین مرحله باز گردانیدیم.

تامل و دقت در بیان دو گانه قرآن در باب کرامت انسان ما را به این حقیقت رهنمون می کند که از دیدگاه خداوند انسان دارای دو نوع کرامت است؛ کرامت ذاتی و کرامت اکتسابی. مقصود از کرامت ذاتی آن است که خداوند انسان را به گونه ای آفریده که در مقایسه با برخی موجودات دیگر از لحاظ ساختمان وجودی، از امکانات و مزایای بیشتری برخوردار است و یا تنظیم و ساختار امکاناتش به شکل بهتر صورت پذیرفته است.

در واقع، این نوع کرامت حاکی از عنایت ویژه خداوند به نوع انسان است و همه انسان ها از آن برخوردارند. از این رو هیچکس نمی تواند و نباید به جهت برخورداری از آنها بر موجودی دیگر فخر فروشد و آن را ملاک ارزشمندی و تکامل انسانی خود بداند، یا به جهت آن مورد ستایش قرار گیرد؛ بلکه باید خداوند را بر آفرینش چنین موجودی با چنین امکاناتی ستود؛ آن گونه که خود فرمود: فتبارک الله احسن الخالقین

مقصد از کرامت اکتسابی دستیابی به کمال هایی است که انسان در پرتو ایمان و اعمال صالح اختیاری خود به دست می آورد. این نوع کرامت برخاسته از تلاش و ایثار انسان و معیار ارزش های انسانی و ملاک تقرب در پیشگاه خداوند است با این کرامت است که می توان انسانی را بر انسان دیگر برتر دانست همه انسان ها استعداد رسیدن به این کمال و کرامت را دارند ولی برخی به آن دست می یابند و برخی از آن بی بهره می مانند.

در بسیاری از تعبیرات اسلامی، حالت مناعت و احساس شرافت تحت عنوان "عزت نفس" بیان شده است. در راس اینها تعبیر خود قرآن کریم است که تاکید دارد عزت اختصاصاً از آن مومنان است و اوست که باید عزیز باشد؛ عزت شایسته اوست و او شایسته عزت است این يك نوع توجه دادن به نفس است.

حدیث نبوی "اطلبوا الحوائج بعزه الانفس" دستورالعمل کاملی برای حفظ عزت و کرامت است. این دستورالعمل تاکید دارد اگر حاجتی به دیگران دارید از آنها بخواهید ولی با عزت نفس بخواهید؛ یعنی برای حاجتی که دارید خودتان را نزد دیگران پست و ذلیل نکنید.

اساساً مساله عزت و کرامت نفس آنقدر ارزش والایی دارد که اصولاً زندگی بدون آن معنی ندارد و اگر باشد مهم نیست که تن انسان روی زمین حرکت کند یا نکند و اگر نباشد حرکت کردن روی زمین حیات نیست.

- نهج الفصاحه، حدیث 325

- نهج البلاغه